

አተሐሕዛብ/ወህሉል: ገንዘብ (Excess Cash Management)

መጠቀሚያ

ነዛ ጽሕፍቱ ከቅርብ ዘመን ሐደ ኒኡስ ሐወና ወይም ወድና £100:ሸክ (cheque) ኢሰደልካ:አለኩ ምስ በልኩም እንታይ ኢየ ከገብሮ ኢሉ ሐቲቱኒ። ኢንታይ ከምትገብሮ ኣይትፈልጥን ዲካ ኢለ ምስ ሐተትኩዎ ሪአዮኳ ኣይፈልጥን ኢሉኒ። ንዚ ምስ ተዓዘብኩ ነዛ ጽሕፍቱ ክጽሕፍ ደፋፊኢኒ። ምንም ኢኳ መባእታዊ ፍልጠት ኢንተርኔት ንገለ ሰባት ትሕግዝ እያ ኢለ ይአምን። ብፍላይ ከኣ ንወህሉል ንገንዘብ ዘለዎም ሰባት ኣዚያ ጠቓሚት እያ ኢለ ይአምን ከመይሲ ብዛዕባ ኣተሐሕዛብ ገንዘብን ከመይ ተካዕብቶን ኣስፍሕ ኣበለ ኣብ ታሕቲ ክዘርዘር ስለዝኮንኩ።

ወህሉል ዕቋር ገንዘብ

ብመጽናዕቲ ዝተረከበ ጸብጸብ ከምዘምልከቶ ደቂሰባት ካብ ኣታዊኡም 50% ኣብ ሂወት ክንኑብሩ ኣብዘድሊዮም ከም ምግቢ፣ገዛክራይ፣ክዳን፣ማይ፣ሉቶ ካልእ ነገራት የጥፋኡዎ፣30%ከኣ ዝደልይዎን ዝብህግዎን ነገራት ኣብምግዛእ የጥፋኡዎ እቲዝተረፈ 20%ከኣ ዝቅመጥ ኒሕማቅ:መዓልቲ ወይምን ብዕላማ ሐደ:ኣቢ ነገር:ንምግዛእ ዝወህለል እዩ ካብዚ ቀጺልና ብዛዕባ ዑቁር ገንዘብ ከመይ ገርና ከምነማሐድሮ ኪንርኢ ኢና።

ከመይስ ዕቋር ገንዘብ ሱቅ ኢሉ ኣንተተቀሚጡ ወይ ኢንተዘይ ተንቀሳቂሱ ዎግኡ (value) ሚስ ጊዜ እንዳሐሰረን እንዳ ወደቀን እዩ ዚከይድ። ኒኣብነት £100 ፓወንዲ ኣንግሊዝ ቅድሚ 75 ዓመት ናይ ሎሚ £4,428 ኢያ።ስለዚ ገንዘብና ከመይ ገርና ዋጉኡ ካብዝቅበ ወይወን ካብ ዘሎዎ ከነካዕብቶ ከምንኪኢል ኪንረኢ ኢና። ገንዘብ:ዋጉኡ ዚትመን ኒብረትን ኣገልግሎት ብዘግዛእካ (purchasing power) ዓቕሙ ኢዩ። ንኣብነት ቅድሚ 30 ዓመት ብ£1.29 ፓወንዲ 3 ፓይንቲ፡ ቢራ ኪትዝኢ ይከኣል ነይሩ ሎሚ ግን £4.59 ኪሳብ £7.50 ፓዎንዲ ንሓንቲ ፓይንቲ ቢራ ይግዛእ ኣሎ። ብሐጺሩ ንዘብ:ቀልጢፉ ኢዩ ዚወድቅ። ስለዝኮነ ከይወድ ቀና ብዙሕ ሜላታት ክንፍቲሽ ይግበኣና።

ሕሳብ ባንኪ ንምምራጽ ክትፈልጡም ዘድልዩ ረቓሒታት (choosing saving accounts)::

- **ንክንደይ ግዜኣብ ባንክ ከምተቀምጡ:-**ገንዘብ:ምኣስ:ከምዘድልየካ:ምፍላጥ።ማሌት:ኣብ:ሐጺር: ግዜ ካብ: ሐደ ወርሒ ክሳብ ሐደ ዓመት ወይ ማእከላይ ግዜ:ካብ 2 ክሳብ 5 ዓመታት ወይ ናይ ነዊሕ ግዜ ማለት ካብ 5 ዓመት ንላዕሊ ኣብ ባንኪ ከምተጽንሖ ኣቀዲምካ ምወሳን:የድሊ።
- **ምክትታል ሒሳብ ባንኪ:-**ብሰለሰት መገዲ ናይ ባንክ ሕሳብ ክንከፍትን ክንከታትሎን ንክእል። ማለት ብእንተርኔት (online) ኣብ ኦፍሾ ፖስታል (via post office)ወይም ናብ ባንክ ብሚካድ። እቲ ምርጫ ካብሰብ ናብ ሰብ ክፈላለ ይከእል። ከመይስ ገለሰባት ብኤለትሮኒክ ዝግበር እምነት ወይ ክእለት ኣይህልዎምን።
- **መጠን ገንዘብ:-** መጠን ዝቅመጥ ንዘብ እንታይ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ንምምራጽ:ወሳኒ:እዩ። እቲቀዳማይ ዓይነት ብብወርሒ ወይወን ኣብዝጠዓመካ ገንዘብ ኢናወሰካ ተቀህልሎ:አዩ። እቲ ካላኣይ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ገንዘብ ከተዎጽእ ይኩን ከተእትወሉ ገደብ ዘይብሉን ከምድላይካ ተእትወሉን ተውጻኡን እዩ።እቲ ሳልሳይ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ከኣ ኣብዝተወሰነ ግዜ ኣብ ወርሒ ወርሒ ወሱንን ሐደ:መጠኑ ገንዘብ ተእትወሉ ሒሳብ ባንክ እዩ።ኢቲ ራብዓይ ብዝሕ ዝበለ ገንዘብ ኣብሐንቲ ግዜ ናብ ባንኪ ዝኣቱ ንዘብ እዩ።

- **ከትጻወር ትክክል መጠን ከሳራ (risk appetite)** ኢዙይ ወሳኒ ኢዩ። ገለ ሰብ ከይከሰር ዝፈራሕ ገለ ሰብ ከኣ ከሳራ እንተ ኣጋጠመዉን ከጻወሮ ይክእል እዩ ኢሉ ዝኣምን ኣሎ። መክሰብ ምስቲ ምናልባት ከጋጥመካ ዝክእል ናይ ኪስራን መጠን ኣዩ ዘዓቢ። ማለት እቶም ብዙሕ መክሰብ ዘለዎም ወፍርታት ናይ ምክሳር ዘሎ ዕድልዉን ብእኡ መጠን እዩ ዝዓቢ። ስለዚ ኢቲ ምርጫ ካብ ሰብ ናብ ሰብ እዩ ዝፈላለ።

ክልተ ዓይነት ወፍሪታት።

ዘቀመጥካዮ ገንዘብ ዋጋኡ ምስግዜ ከይቅንስ ኣብ ኣቀዲሚና ኣብ ላዕልሊ ዝጠቀስናዮም ቀንዲ ረቃሒታት መሰረት ገርና እንታይ ዓይነት ወፍሪ እንተመረጽና ከምዘዋጸኣና ክንርኢ ኢና።

ናይ ንሐጺር ግዜ ወፍሪ (Short term investment)

- **ናይ ሐጺር ግዜ ዘገልግል ናይ ዕቁር ገንዘብ ሕሳብ ባንኪ (Fixed/Variable-saving account)** እዙይ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ከምድላካ ኣብዝደለካዮ ግዜ ገንዘብ ከተእትወሉን ከተውጽኡሉን መቅጻዕቲ ዘይብሉ ሕሳብ ባንክ እዩ። ስለዚ ንሐጺር ግዜ ወይ ነዋርሕ ከተቀምጡሉ ትክክል። ወለድ ናይዚ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ብተዛማዲ ክርኤ ከሎ ትሕት ዝበለ እዩ።
- **ኣቀዲምካ ገንዘብ ንምወጻእ ንባንክ ምፍላጥ ዘድልዮ ሕሳብ ባንኪ (Notice savings Account)** እዚ ዓይነት ሕሳብ ባንኪ ዘእተካዮ ገንዘብካ ከተወጽእ ምስትደሊ ኣቀዲምካ ከምቲ ዝተሰማማዕካሉ ኑዉሐት መዓልታት ካብ 45 ክሳብ 90 ወይዉን 120 መዓልታት ከምተወጽእ ክትሕብሮም ከምዘለካ ዝሓት ት እዩ። ብተዛማዲ እንክርኤ እዚ ዓይነት ናይባንክ ሕሳብ ኣዚዩ ጽብቕ ወለድ ክትረክቡሉ ትክክል ሕሳብ ባንኪ እዩ። እቲ ዝርከብ ወለድ ምስ ንዉሐት ግዜ ብእኡ መጠን ይዓቢ። ኣዚዩ ብዝሕ ዝበለ ገንዘብ ንሐጺር ግዜ ማለት ንወርሒ ወይ ነዋርሕ ዘይትጥቀሙሉ እንተኮንካ ኢዚ ሕሳብ ባንክ ምክፋት፡ተመራጺ እዩ።
- **ናይ ሐደ ዓመት ቦንዲ ምግዛእ (Saving fixed bond):** እዚ ማለት ንሐደ ትካል ገንዘብካ ምልቃሕ ማለት ኢዩ። ከምብዓል ባንክ ንግዳዊ ትካላት ገንዘብ ምስዘድልዩን ኣብ መዝሸግ ዘቅር ብኣ ናይ ወፍሪ ሐድ ኣማራጺ እዩ። ኢዙይ ዓይነት ወፍሪ መብዛሕቲኡ ግዜ ካብ ሐደ ዓመት ክሳብ ሐመሽተ ዓመት ዝጸንሕ ወፍሪ ንክከምን ዝተለቀሐ ትካል መለቅሒ ሐድ መጠን ወለድ (fixed interest rate) ኣብ ዓመት ይከፍሎ። ናይ ዉዑል ግዜ ምስእክለ ወፍሪ ኣብቂዑ (Matured) ተባሂሉ ኢቲ መጀምርታ ዝተክበ ገንዘብ ምስወለዱ ገርም ንዋንኡ የረኩቡካ። እቲ ዝክፈል ወለድ ካብ ኣብላዕሊ ኣቀዲምና ዝረኣናዮ ናይ ባንክ ሕሳብ ዝርከብ ወለድ ኣጸቢቁ ዝበዝሕ እዩ። ኢዚ ዓይነት ናይ ባንክ ሕሳብ ክልተ ዓይነት ኢዩ። እቲ ሐደ ካብ ሐደ ግዜ ክሳብ ሰለስተ ግዜ ገንዘብ ከተዋጽእ ትክክል እቲ። ካላኣይ ፈጺምካ ኣብመንጎ ዉዕልካ ከተዋጸእ ኣይትከልን ኣንት ኣውጺካ ኢቲ ወለድ ትክስሮ ወይ ይጎዲል። እቲ ኣብ መንጎ ዉዕል ዘይተውጸኡሉ ሕሳብ ዝበዝሖ ወለድ ኣለዎ።
- **ብመግክሰቲ ዝድገፍ ሕሳብ ባንክ (ISA):** እዚ መንግስቲ ዝድገፍ ናይ ባንክ ሕሳብ እዩ። ንሰባት ዑቁር ገንዘብ ንክገብሩ ንምብርታዕ ተባሂሉ መንግስቲ ካብ ቀረጽ ነጻ ዝገበሮ ናይ ባንክ ሕሳብ እዩ። ኢዚ ይዉን ክልተ ዓይነት ኮይኑ ንዓመት ዝጸንሕን ብብዓመቱ ዝሕደስን እዩ። ትከፍቶ ዝላዓለ መጠን ገንዘብ ዝፍቀደካ £20,000.00 ኣብ ዓመት እዩ።
 1. ብጥረ፡ገንዘብ (cash ISA)
 2. ብርኪን፡ ስቶክን (stock & share ISA investment)

ምሕደራ ትርፌ ገንዘብ፡ Cash management

ካብ ብጥረ ገንዘብ ዝክፈት ትረክቦ ወለዱ ኣቀዲምካ ትፈልጦን ዉሱንን ኢዩ። ኢቲ ኣብ ብርኪ ምግዛእ ወፍሪ ግን ኣብ ህጥራን ናይ ዓለም ዕዳጋን እዩ ዝዉሰን። ስለዚ ከም ዕድልካ ኢዩ ወይ ኣጸቢቕካ ትከሰብ ወይዉን ትከሰር። ዕዳጋካ ከምዝበካ።

- **ብኢኢተርነት ዝክፈት ሕሳብ ባንክ(online saving account)፡** ኢዚ ኣይነት ሕሳብ ባንክ ጽቡቕ ወለድ ትረክበሉ ሕሳብ ባንክ ኢዩ። ከመይስ ባንክ ብዙሕ ውጪ የብሎምን። ንኣብነት ናይ ሰራህተኛ ይኹን ንጽሕፈት ቤት ዝከፍልዎ ወጻኢ የብሎምን።
- **ናይ ሕጻናት ሕሳብ ባንክ (Junior ISA)፡-** ኢዚ ኣብ ምዕራባዊያን ሃገራት ዝርከቡ ሕጻናት ከሳብ 18 ዓመት ዝገብሩ መንግስቲ (welfare states) ዝህብዎም ገንዘብ ከሳብ ዝግቡዙ ከተቀምጠሎም ምስ ትደሊ ተውጽኦ ሕሳብ ባንክ እዩ። ከተቀምጠሎም እንተ ደሊካ ከምዚ ገርካ እንተ ኣቀሚጦካሎም ጽቡቕ ወለድ ወሲኡ ከሳብ ኪንደይ ጠቓሚ ከምዝኮኖም ንምርኣይ እዩ። ንኣብነት፡ ኣብ ታሕቲ፡ ዘሎ ሰንጠረዥ ዘርኢዮና ገንዘብ ብደንቢ ከምዝሰርሕ እንተተገኑ ኣቲ ቆልዓ ወዲ/ ጋል 18 ሚስኮነ ወይ ዩኒቨርሲቲ ወይ ኮሎጅ ምስከደ ብገንዘብ፡ ኣይጽገምን።

ኣብ ዓዲ ኣንግሊዝ ንሕድ ሕጻን ኣብ ወርሒ £96/ ንወርሒ ይወሃቦ (2023/24)

Contributions	ወለድ(Returns)			
ዓመታት	5.15%	4%	3%	2%
1	1,211.33	1,198.08	1,186.56	1,175.04
2	2,485.04	2,444.08	2,408.72	2,373.58
3	3,824.35	3,739.93	3,667.54	3,596.09
4	5,232.63	5,087.60	4,964.12	4,843.05
5	6,713.44	6,489.19	6,299.61	6,114.96
6	8,270.51	7,946.84	7,675.16	7,412.29
7	9,907.77	9,462.79	9,091.97	8,735.58
8	11,629.34	11,039.38	10,551.29	10,085.33
9	13,439.58	12,679.04	12,054.39	11,462.08
10	15,343.05	14,384.28	13,602.58	12,866.36
11	17,344.55	16,157.73	15,197.22	14,298.73
12	19,449.12	18,002.12	16,839.69	15,759.74
13	21,662.07	19,920.28	18,531.45	17,249.98
14	23,989.00	21,915.17	20,273.95	18,770.02

ምሕደራ ትርፌ ገንዘብ: Cash management

15	26,435.76	23,989.86	22,068.73	20,320.46
16	29,008.53	26,147.53	23,917.35	21,901.91
17	31,713.80	28,391.52	25,821.43	23,514.98
18	34,558.39	30,725.26	27,782.63	25,160.32

- መምብሪ ገዛ ንመግዝኢ ዝሕግዝ ሕሳብ ባንኪ፡፡ (Help to Buy ISA):- ኢዚ መንግስቲ ንደቂ 40 ዓመትን ንታሕቲን ክሳብ 50 ዓመት ዝገብሩ ብመንግስቲ ሓገዝ እናተገብረሎም ንገዛ መግዚኢ ዝከዎን መዋህለሊ ተባሂሉ ዝክፈት ናይ ባንክ ሕሳብ እዩ፡፡ መንግስቲ 25% ናይቲ ዘቅመጥዎ ገንዘብ ተወሳኪ ይምላካሎም፡፡ ኣብነት ኣበዚ ታሕቲ ዘሎ ንመልከት፡፡ ገዛ ንክገዝእ ዝሓሰብ ሰብ ከምዚ ዓይነት ሕሳብ ባንክ ኣዚዩ ጠቓሚ እዩ፡፡

Help to buy ISA

ዓመታት	ዝተዋህለለ	መግስቲ	ወፍሪ	ጠቅላላ ናይ
	ገንዘብ	ዝወስከልካ	ናይ ዓመት ወለድ	ዓመት ድምር
1	3,250.00	812.50	203.00	4,265.50
2	3,250.00	812.50	416.00	8,744.00
3	3,250.00	812.50	640.00	13,446.50
4	3,250.00	812.50	875.00	18,384.00
5	3,250.00	812.50	1,122.00	23,568.50
6	3,250.00	812.50	1,382.00	29,013.00
7	3,250.00	812.50	1,654.00	34,729.50
8	3,250.00	812.50	1,940.00	40,732.00
9	3,250.00	812.50	2,240.00	47,034.50
10	3,250.00	812.50	2,555.00	53,652.00

(II) ናይ፡ንጥቂ ዓመታት፡ወፍሪ (Long term investment)

እታ ቀዳመይቲ ሕቶ ገንዘብ ደረጃ ባንኪዶ ከቀምጦ ወለድ ከትረክበሉ ወይስ ንነዊሕ ዓመታት ኣብ ዝግበር ወፍሪ? ኢዚ ንምዃን መጠን ዘለካ ገንዘብን ማዕረግ ከምዘድልየካን ኣብ መከሰብን ክሰራን ዘለካ ኣረኣእያ (your risk attitude) ወሳኒ እዩ። ገንዘብ ከተዋፍር እንተኮንካ እንተወሐደ ገንዘብካ ን5 ዓመት ዘየድልየካ ክኸውን ኣለዎ። እንተወሐደ ን3 ወርሒ ዘጽንሕ ተቀማጢ ተረፍ። ገንዘብ ክህልወካውን ይግባእ። ኣብ ገንዘብ ከተዋፍር ብዙሕ ክትከሰብ ስለትክእል ብእኡ መጠንውን ክትከሰር ትክእል ኢካ። ስለዚ ንነዊሕ ጌዜ ተዋፍሮ ምናልባት ዝገዛእካዮ ብርኪ ዋግኡ እንተ ወዲቁ ፡ ክምለስ ግዜ ስለዘድሊን ምስ ግዜ ምንዋሕ መክሰቡ ስለዝበዝሕን። ስለዚ እዚ ፍሊጥካ ብደምቢ ሓሲብካ ትኣትዎ ጉዳይ እዩ። ካብ ቡዙሓት ዓይነት ወፍሪታት እቶም ቀንዲ፡-

- ብርኪ ምግዛእ (Stock & shares)
- ወፍሪ ገንዘብ (Investment Fund)
- ጌልቲ (Gilts)(Government bonds)
- ትካላዊ፡ቦንዲ (Corporate bonds)
- ዝዛ ምግዛእ (Invest on properties)

ናይ ነዊሕ ዓመታት ብርኪ (Stock & share) ምግዛእ (equity)

ኣብ ትካል ብርኪ ምግዛእ ወይ ገለ ክፋል ምዉናን ማለት እዩ። ዋጋ ናይ ሓንቲ ብርኪ ዝዕየር ዋጋ ዕዳጋ ናይታ ትካል ብቁጽሪ ጠቕላላ ብርኪ ናይታ ትካል ምስተካፈል ዝርከብ ዉጽኢት እዩ። ስልዚ ዋጋ ዘገዛእካዮ ብርኪ ዝዉሰን ኣታ ትካል ክሳብ ኪንደይ መክሰብ ኣሎዎን ተሸይጣ ክንደይ ተወጽእን መሰረት ዝገበረ እዩ። እታ ትካል ጽቡቕ እንተሰራሓን ተፍርዮ ነገራት ኣብዕዳጋ ተደላዩ ወይ ትህቦ ኣገልግ ሎት ልዑል ጠለብ እንድሕሪ ኣለዎ ኮይኑ ዘወፈርካዮ ገንዘብ ጽቡቕ መክሰብ ኪትረክብሉ ትክእል።

ገለ ትካላት ዝበዝሕ መክሰብን ንሰብ ብርኪ ዓመት መጻ ይከፍልኦም (Dividends)። ገልከኦ ክፍል ዓዲለን ክፋሉ ንዕቤት ትካል የውዕልኦ። ስልዚ ዝገዛእካዮ ብርኪ ብክልተ መገዲ ክርብሐካ ይእል። ሓደ መክሰብ ብምክፋል (dividend) እቲካላይ እቲ ትዉንኖ ብርኪ ዋጉኡ ብምዉሳክ። ኣብዚዉን ምርጫ ኣለካ። ማለት መክሰብ ምክፋል ወይ ብርኪ ክዓቢ ምጽባይ (equity gain)

ወፍሪ ገንዘብ (investment fund)

ወፍሪ ገንዘብ፡ብዙሓት ኣዋፈርቲ ብሓባር ገንዘቦም ከዎፍሩ ከለዎ እዩ። ኣቲ ዝተኣከበ ገንዘብ ወኪል ኮይኑ ዘዋፍሮ ሰብ ፉንድ መናጅር (fund manager) ኣብዝተፈላለየ ማለት ንግዳዊ ትካላት ብርኪ (shares) ብምግዛእ ንኣብነት ኣብ፡ህንጻታት ዝተዋፈሩ ትካላት (real estate) ገንዘብ፡ብ ምልቃሕ ናይ መንግስታዊ ብሪክ (government bonds) ብምግዛእ ወኪል ኮይኑ የዎፍሮሎም። ከምኡ ብምግባር ክኣ መክሰብ ከምዘረክቡ ይገብርን ናይ ምክሳር ዕድሎም ታሕቲ ከምዝኸውን ይገብር።ከመይስ ኣብ ቡዙሓትን ዝተፈላለየ ትካላት ስለዘዋፍሮ ብቲ ሓደ ትካል እንተከሰረ ኣብቲሓደ ስለዝከሰብ፡ነዘ ዝገብር ሰብ ወይ ትካል ናይሰርሖ ክፍሊት (Management fees) ይረክብ።

ናይ መንግስታዊ ቦንድ (Government Gilt)

መንግስታዊ ቦንድ (gilt) ምግዛእ ማለት ንመንግስቲ ገንዘብካ ምልቃሕ፡ማለት ኢዩ። መንግሥታዊ ትካላት ገንዘብ ምስዝደለዩ ዘቅርብኦ ናይ ወፍሪ ሓድ ኣማራጺ እዩ። ኢቲ፡ሊቃሕ ብወዑል ንዎሉን ዓመታት ዝጸንሕ ኮይኑ ናይ ወዑል ግዜ ምስእክለ ወዑል ኣብቂዑ (matured) ተባሂሉ፡ ኢቲ፡ ዝከፈልካዮ ገንዘብ ይምለሰካ። ከምዚ ዓይነት ወፍሪ ዝምረጽ እቲ ወለደ ክልተ ግዜ ኣብ ዓመት ወለድ ስለዝከፍል ከም እቶት ኮይኑ ከገልግል ይክእል።ናይ መንግስታዊ ዋሕስና ስለዘለዎ ገንዘብካ ከይ ከትከስር ኣየፍርሕን፡ ኢዩ።ካብዚ ዓይነት ወፍሪ፡ ትረክቦ ወለድ ግን ካብ ናይ ንግዳዊ ትካላት ትረክቦ መክሰብ ብተዛማዲ ዝዉሕድ እዩ።

ናይ ትካላት ቦንድ፡ ምግዛእ (Corporate bonds)

ኣቀዲመ ኣብላዕሊ ኣብ ሓጺር ወፍሪ ብዛዕባ ቦንድ ዝተግለጸ ሓድ ዓይነት ኮይኑ ፍልልዩ እዚ ንነዊሕ ዝዜ ዝጸንሕ ወፍሪ እዩ።ካብ፡ንግዳዊ ቦንድ፡ (corporate bond) ምግዛእ ፡ ማለት፡ ንትካላት፡ ገንዘብካ፡ንነዊሕ ዓመታት ንልዕሊ ሓመብተ ዓመት ምልቃሕ፡ማለት፡ ኢዩ። ዝተለቀሐት፡ትካል፡ ንመለ ቅሒ፡መጠኑ ኣቀዲመ። ዝተወሰነ ወለድ (at fixed interest rate) ፡ ኣብ፡ዓመት፡ ዓመት፡ ይከፍሎ። ወዑል ፡ግዜ፡ ምስእክለ፡ ወዑል ኣብቂዑ (mature) ተባሂሉ፡ ኢቲ፡ መጀምርታ፡ ዝከፈልካዮ ገንዘብ፡ ምስወለዱን፡ ገሮም፡የረኩቡካ።

ዝዛ ምግዛእ (Invest on properties)

ዝዛ ምግዛእ ኢቲ ዘተኣማምን ዝበለጽ ናይ ነዊሕ ዓመታት ወፍሪ እዩ። ብዙሕ ጠቅሚ ኣለዎ ከመይስ ካብ ክራይ ዝዛ ትረክቦ ገንዘብ ከም ኣታዊ ክኮነካ ይክእል። ዝዛ ምስግዜዉን፡ ኣብዓመት ዓመት ዋግኡ እንዳወሰከ ይከይድ።ክትሸጦ ከለካ ብዙሕ ክትከስበሉ ትክእል።ንኡብነት ኣብዓባይ ብርጣንዮ ዋጋ ዝዛ ኣብ 12 ወርሒ ብ6.3% ክሳብ ጥሪ 2023 ወሲኡ²። ኣብ 2022 ከ12 ወርሒ ክሳብ ታሕሳስ 2022 ብ9.3% ወሲኡ²። ክትቅመጠሉ ትገዝእ ዝዛ ምሥዝከዎንዉን ካብ ክራይ ምክፋል ትድሕን ፡ምስ ግዜ ዋግኡዉን እንዳ ወሰከ ይከይድ።ክትሸጦ ምስትደሊ ኣብ ገለ ሃገራት ካብ መክሰብካ ቀረጽ ኣይትክ ፍለሉን።ኣብ ዓዲ ኢንግሊዝ፡ ንኡብነት ሰብኣይን ሰበይቲን ዝነብሩዎ ገዝእም ንደቆም እንተ ኣዉሪሶም ም፡ ደቆም ኢቲ ናይመጀመርት ሓድ ሚልዮን ፓዉንድ ሽያጥ ገንዘብ፡ ቀረጽ፡ ናይ ወርሻ ኣይከፍልሉን። ካብ ሓድ ሚልዮን ፓዉንድ ንላዕሊ ግን 40% ቀረጽ ክከፍሉ ይግደዱ⁴።መብዛሕትኡ መምበሪ ዝዛ ግን ሓድ ሚሊዮን ኣየዉጽእን እዩ።ስለዚ ገንዘብ ምስዝህልወካ ዝዛ ምግዛእ ኣዚዮ ተመራጺ እዩ።

ናይ ዝዛ ወፍሪ ዓቢን ንነዊሕ ግዜ ዝጸንሕ ወፍሪ ስለዝኮነ ጥንቃቄ ዝሓትት እዩ። ኣቀዲምካ ዕዳጋ ዝዉቲ ከመይ ከምዘሎ ምፍላጥ፡ ቦታ ምምራጽ፡ ዓቕምካ ምግምጋምን፡ ክትነብርሉ ዲካ ወይ ከተካርዮ ወይስ ዝዚካ ክትሸጦ ምካንካ ምዉሳን የድሊ። ንኡብነት ዕዳጋ ዝዉቲ ላዕሊ ከሎ ዝዛ እንተዝዚእካ ክሳብ ዕበት ዘርኢ ግዜ ክወስድ፡ይክእል።ግዜ ከኣ ገንዘብ እዩ።ወይዉን ኣብተደላይነት፡ ኣብዘይብሉ፡ ቦታ ዝዚእካ ክሸህጦ ወይ ከተካርዮ ክሸግረካ ይክእል። ተለቂሕካ እንተዝዚእካዮ ሊቃሕካ ምክፋል እንተሲንካዉን ዝዛ ክወሰደካ ይክእል እዩ። ስለዚ እዚ ዓይነት ዉሳኔ ዓቢ ዉሳኔ ስለዝኮነ ጥንቅቅ ኢልካ ዝዉሰድ ናይ ነዊሕ ዓመታት ወፍሪ እዩ።

መዛዘሚ ሓጺር መክሪ።

ኣዚዮ ብዙሕ ዓይነት ዉህሉል ገንዘብ ተቅምጠሉ ሕሳብ ባንኪን ወፍርን ኣሎ። እዚ ኣብላዕሊ ተዘርዚሩ ዘሎ እቶም ቀንዲ ዝበልኩዎም ጥራሕ እዮም። ምርጫ ወፍሪ ብዝምልከት ካብሰብ ናብ ሰብ ይፋላለ እዩ። ብወገ ነይ ግን ናይ ሓጺር ዓመት ወፍሪ ናይ ሓድ ዓመት ቦንድ እመርጽ። ናይ ነዊሕ ዓመታት ወፍሪ ዝምልከት ከኣ ብርኪ ወይ ካብ ትካላት ወይ ካብ መንግስቲ ምግዛእ የዋጽእ እዩ ኢሊ ይኣምን። እንት ተካኢሉ እቲ ዝበለጽ መጀመራ ዝዛ ምግዛእ እዩ። ዝዛ ክትነበረሉ ወይ ዉን ኣመሓይሽካ ኪትሸጦ ጽቡቕ መክሰብ ክትረክበሉ ትክእል። እዞም ወፍርታት ኢዚእም ብተዛማዲ ዉሓሳት ወፍሪ ኢዮም።

ምሕደራ ትርፌ ገንዘብ፡ Cash management

ኣብ መጨረሻ እቲ ቀንዲ ገንዘብ ከተዋፍር ወሳኒ ነገር ግን ክንደይ ዝኸዉን መጠን ገንዘብን ንክደይ ግዜ ኣብ ወፍሪ ከተጽኑሉ ከምትክእልን ኣቀዲምካ ምወሳን የድሊ። ዉሳኔካ መሰረት ገርካ ምስ ዉጥንካ ዝሰማማዕ ወፍሪ ክትመርጽ ኣይትሸገርን።

1 <https://www.in2013dollars.com/uk/inflation/1947?amount=100>

2 Office for National Statics UK statistics Authority

3 [.https://www.gov.uk/inheritance-tax](https://www.gov.uk/inheritance-tax)